



# AVOIMEN TIETEEN JULISTUS

## Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistus 2025–2030

### Arvot

Avoimuus on yksi tutkimuksen perusarvoista. Tutkitun tiedon avoimuus tukee myös muita tutkimuksen perusarvoja kuten akateemista vapautta, luotettavuutta, rehellisyyttä, arvostusta, integriteettiä, vastuunkantoa, yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Avoin tiede tukee pohjoismaisten yhteiskunnallisten arvojen toteutumista edistämällä sivistystä, yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyötyä tutkitusta tiedosta, tiedon yhteisöllistä omistajuutta, kestävyyttä sekä vaikuttavuutta.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen edistämistä Suomessa ohjaavat erityisesti seuraavat periaatteet: yhteistoiminta ja osallistuminen, reiluus ja tasapuolisuus, läpinäkyvyys sekä monimuotoisuus ja monikielisyys.

### Visio

Kaikki ovat yhdenvertaisesti osallisia sivistyksestä ja muista tutkimuksen hyödyistä.

Vastuullinen avoimuus on erottamaton osa korkeakoulu- ja tutkimusyhteisön arkea.

Monimuotoinen avoimuus tukee tutkimuksen, opetuksen sekä kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuutta ja laatua.

Kestävästä avoimuudesta huolehditaan yhteisöllisesti Suomessa ja kansainvälisesti.

# Sitoumukset

## Toimintakulttuurin avoimuus

- Kehitämme ja ylläpidämme vastuullisen avoimuuden käytäntöjä ja palveluita tutkimuksessa, opetuksessa sekä kehitys- ja innovaatiotoiminnassa.
- Tunnistamme yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen, kansalaistieteen, yritys yhteistyön ja muut osallistavat käytännöt tutkimuksen ja opetuksen ansioina.
- Huolehdimme, että korkeakouluissa ja tutkimusorganisaatioissa on vastuullista avoimuutta tukevat arviointikäytännöt ja kannustimet.

## Avoim julkaiseminen

- Teemme tutkimusjulkaisuista välittömästi avoimia taloudellisesti kestäväällä tavalla.
- Edistämme tutkimusjulkaisujen vertaisarvioinnin monimuotoisuutta.
- Huomioimme julkaisemisen ja vertaisarvioinnin monimuotoisuuden tutkimuksen arvioinnissa.

## Tutkimusaineistojen avoimuus

- Toteutamme periaatetta, että tutkimusaineistot ja -menetelmät sekä tutkimusinfrastruktuurit ovat niin avoimia kuin mahdollista ja niin rajoitettuja kuin välttämätöntä.
- Hallitsemme tutkimusaineistoja ja -menetelmiä sekä tutkimusinfrastruktuureja FAIR-periaatteiden mukaisesti.
- Tunnistamme tutkimusaineistot ja -menetelmät itsenäisiksi tutkimustuotoksiksi.

## Oppimisen avoimuus

- Otamme avoimet oppimis- ja opetuskäytännöt sekä oppimateriaalit osaksi korkeakoulutuksen käytäntöjä.
- Hyödynnämme avoimia oppimis- ja opetuskäytäntöjä sekä oppimateriaaleja jatkuvassa oppimisessa.
- Huomioimme oppimisen avoimuuden edistämisen tutkijoiden ja opettajien arvioinnissa ja meritoitumisessa.

## Julistuksen taustaa

### Miksi vastuullinen avoimuus?

Avoimuus on keskeinen, mutta ei ainoa tutkimuksen ja korkeakoulutuksen arvoista. Se on tärkeää sisällyttää osaksi laajempaa arvojen kokonaisuutta, jossa eri arvot tasapainottavat ja täydentävät toisiaan. Tällöin puhumme vastuullisesta avoimuudesta.

Vastuullinen avoimuus parantaa tutkimuksen ja korkeakoulutuksen saatavuutta, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta. Se tarjoaa kestäväällä tavalla kaikille uusia mahdollisuuksia sivistyä ja hyödyntää tutkimuseräistä tietoa.

Vastuullinen avoimuus takaa yhdenvertaisen pääsyn tutkittuun tietoon. Vastuullisessa avoimuudessa huomioidaan myös akateeminen vapaus, valtion ja kansalaisten turvallisuus, tieto- ja yksityisyydensuoja, tekijöiden ja muiden toimijoiden aineettomat oikeudet sekä toimijoiden moninaisuus.

Vastuullisen avoimuuden hyödyntäminen on osa tutkijan ja opettajan taitoja. Tutkimuksen ja opetuksen laatu kehittyy, kun niiden prosessit ja tuotokset tulevat läpinäkyvämmäksi.

## Yhteisen julistuksen tarkoitus

Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistus painottaa, että haluamme toimia yhdessä ja sopia kansalliset suuntaviivat avoimuuden edistämiseksi. Yhteisöllinen toiminta auttaa yksittäisiä organisaatioita vastaamaan paremmin avoimen tieteen kansainvälisiin haasteisiin. Yhteiset avoimuuden verkostot mahdollistavat osaamisen ja muiden voimavarojen tarkoituksenmukaisen jakamisen.

Yhteinen julistus on suomalaisen korkeakoulu- ja tutkimusyhteisön vastaus kansainvälisiin avoimen tieteen ja tutkimuksen sekä avoimen oppimisen linjauksiin, jotka sitovat Suomea Euroopan unionin jäsenmaana sekä korkeakoulu- ja tutkimusyhteisöä erilaisissa kansainvälisissä järjestöissä ja toiminnassa.

Julistus sovittaa avoimen tieteen kansainvälisen keskustelun suomalaisen tutkimuksen ja korkeakoulutuksen ominaispiirteisiin. Kansallisilla kielillä laadittu julistus tukee tutkimuksen monikielisyyttä ja tekee avoimen tieteen käsitteistä saavutettavia kotimaiselle yleisölle.

Julistus ei jää paikoilleen, vaan elää ajassa. Säännöllinen päivittäminen varmistaa, että julistuksen sanoma on aina ajankohtainen.

## Mitä on saatu aikaan

### Kansallinen koordinaatio

Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistus 2020–2025 julkaistiin 9.1.2020. Julistus on ohjannut avoimen tieteen edistämistä kansallisen koordinaation puitteissa.

Tutkimusorganisaatioiden yhteistyö avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaatiossa on laajaa ja vakiintunutta. Vuonna 2021 julkaistussa avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaation itsearviointiraportissa arvioidaan koordinaatioon osallistuneiden asiantuntijoiden tehneen vuosittain 23 000 tuntia työtä koordinaation hyväksi. Vuonna 2024 toteutetun avoimen tieteen ja tutkimuksen seurannan mukaan yhdeksän kymmenestä kyselyyn vastanneesta

tutkimusorganisaatiosta oli osallistunut avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaation toimintaan vuosina 2022–2023.

Kansallista koordinaatiota johtaa ohjausryhmä. Ohjausryhmän tukena ja toimintojen koordinoijana toimii kansallinen sihteeristö opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Ohjausryhmä koostuu jäsenistä, jotka edustavat oman organisaationsa ylintä johtoa ja päätöksentekijöitä. Avoimuuden edistämisen yhteistyössä keskeisiä ovat neljä asiantuntijaryhmää, joihin kuului vuoden 2023 lopussa noin 400 jäsentä.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen tapahtumat tarjoavat asiantuntijoille uusinta tutkimusperusteista tietoa avoimuuden osa-alueilta sekä mahdollisuuden kohtaamisille ja keskusteluille kollegoiden kanssa. Kesä- ja talvipäivät ovat vakiintuneet koordinaation vuosittaisiksi päätapahtumiksi. Lisäksi järjestetään avoimia tapahtumia ja työpajoja ajankohtaisista aiheista. Vuonna 2023 avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaation tilaisuuksiin osallistui lähes 1 100 asiantuntijaa.

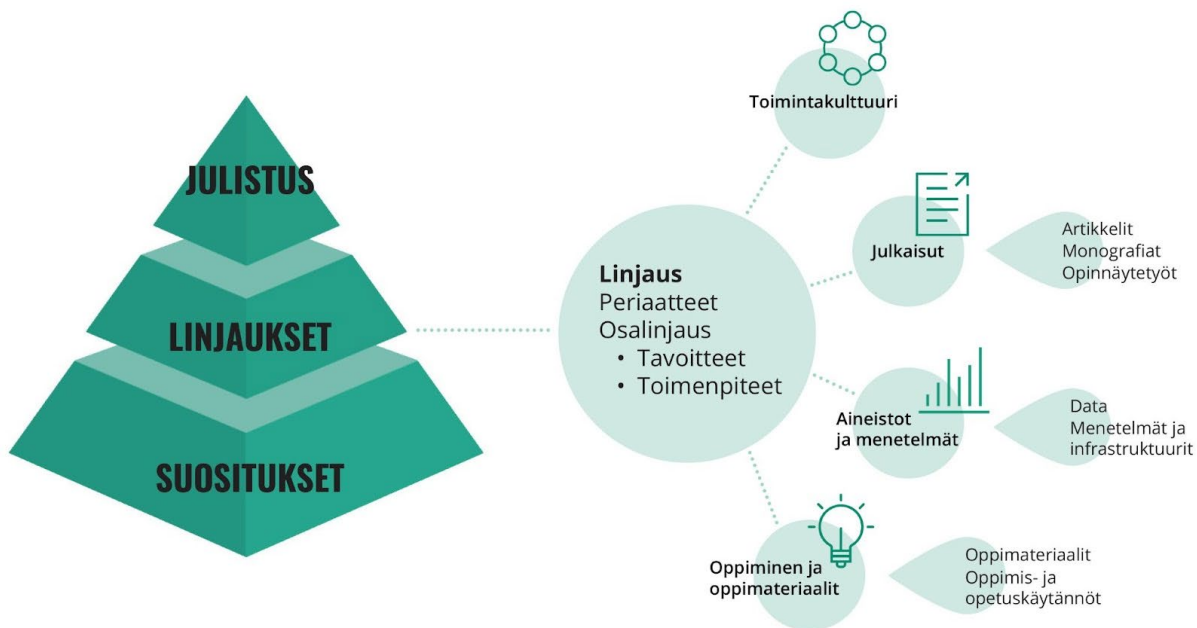
Erilaiset koordinaation myöntämät avoimuuden palkinnot ovat vakiinnuttaneet asemansa tunnustuksina avoimuuden edistämiseksi tehdystä työstä. Avoimen tieteen palkinto on jaettu viisi kertaa, Avoimen oppimisen palkinnot kolme kertaa ja Avoimuuden asiantuntijapalkinto kaksi kertaa.

## Linjaukset ja suositukset

Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistusta tukevia linjauksia on laadittu neljälle avoimuuden osa-alueelle:

- Toimintakulttuurin avoimuus
- Tutkimusjulkaisujen avoin saatavuus
- Tutkimusaineistojen ja -menetelmien avoin saatavuus
- Oppimisen ja oppimateriaalien avoimuus.

Linjaukset ja niiden osalinjaukset esitetään kuvassa 1. Linjauksia tukevia suosituksia on julkaistu julkaisemisen osa-alueella viisi, toimintakulttuurissa kuusi, oppimisessa seitsemän ja tutkimusaineistoissa kahdeksan. Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansalliset linjaukset ja suositukset luonnostellaan asiantuntijaryhmissä ja niiden alaisissa työryhmissä.



Kuva 1. Avoimen tieteen ja tutkimuksen linjauskokonaisuus.

## Linjausten seuranta ja jalkauttaminen

Julistuksessa ja linjauksissa kuvattujen tavoitteiden toteutumista tarkastellaan joka toinen vuosi toteutettavassa avoimen tieteen ja tutkimuksen seurannassa. Seurannan tavoitteena on tukea suomalaiseen korkeakoulu- ja tutkimusyhteisöön kuuluvien organisaatioiden tekemää avoimen tieteen kehitystyötä sekä antaa kokonaiskuva suomalaisen tieteen ja tutkimuksen avoimuuden tilasta. Seuranta on toteutettu vuosina 2022 ja 2024.

Ohjausryhmä on nimittänyt erillisiä työryhmiä laatimaan avoimen tieteen ja tutkimuksen viitearkkitehtuuria ja rahoituksen tiekarttaa.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen viitearkkitehtuuri valmistui vuoden 2023 lopussa yhteistyössä CSC:n kanssa. Se antaa kokonaiskuvan avoimen tieteen ja tutkimuksen kyvykkyyksien ja palveluiden kansallisesta tavoitetilasta 2030 sekä arvioi kokonaisuuden nykytilaa. Sitä voidaan käyttää oman organisaation ja sen arkkitehtuurin ohjaamiseen sekä kehitystyön pohjana.

Avoimen tieteen rahoitus -työryhmän tavoitteena on suunnitella avoimen tieteen rahoituksen tiekartta ja sitä tukeva toimintasuunnitelma, joka koskee kaikkia avoimuuden osa-alueita. Rahoitusryhmän työ valmistuu vuonna 2025.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen riskejä sekä niiden välttämiseksi tarvittavia toimenpiteitä kartoitettiin vuonna 2022 tehdyssä riskianalyyysissa.

## Kansainvälinen kehitys

Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisia linjauksia on tehty Euroopassa 24 maassa. Monilla mailla on laaja-alaisia suunnitelmia, jotka kattavat avoimen tieteen ja tutkimuksen eri osa-alueiden muodostaman kokonaisuuden. Tämän lisäksi on kansallisia linjauksia ja strategioita yksittäisille osa-alueille, kuten julkaisuille ja tutkimusdatalle.

Keskeisiä kansainvälisiä linjauksia ovat muun muassa:

- Dora-julistus (2013)
- Leidenin tutkimusmetriikkamanifesti (2015)
- Amsterdam call for action on open science (2016)
- Open Access 2020 -aloite (2016)
- EOSCin Wienin julistus ja FAIR-periaatteet (2018)
- Euroopan komission suositus tieteellisen tiedon saatavuudesta ja säilyttämisestä (2018)
- Euroopan komission avoimen tieteen suositus (OSPP-REC – Open Science Policy Platform Recommendations) (2018)
- Plan S -aloite (2018)
- UNESCO Recommendation on Open Educational Resources -suositus (2019)
- Monikielisen tiedeviestinnän Helsinki-aloite (2019)
- UNESCO Recommendation on Open Science (2022)
- CoARA Agreement on Reforming Research Assessment (2022)
- Barcelona-julistus tutkimustiedon avoimuudesta (2024)



**Avoin tiede**